

Onderzoek aan onze bestuivers

Theo Zeegers

EIS Kenniscentrum Insecten

Trendanalyse

- Wat zijn onze bestuivers ?
- Hoe gaat het met onze bestuivers ?
- Hoe kunnen we de trend keren ?

Honingbij is wel een bij, maar niet wild !

Honingbij

Sociale volken

Honing

“Huisdier”

Nederlandse bijen

Sociale volken

Honing

“Huisdier”

Meestal solitair

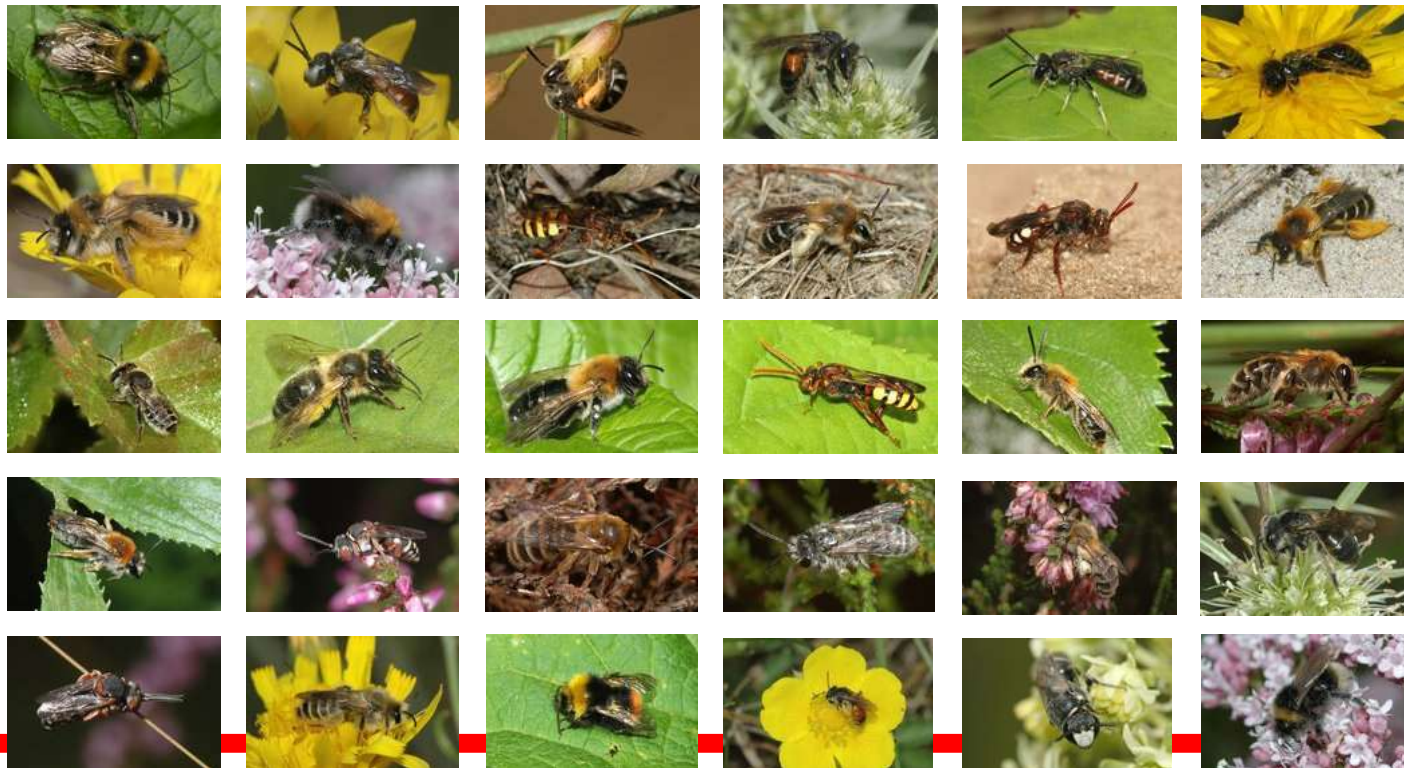

Geen honing

Zelfstandig

Nederlandse bijen

Foto's Roy Kleukers

Nederlandse bijen

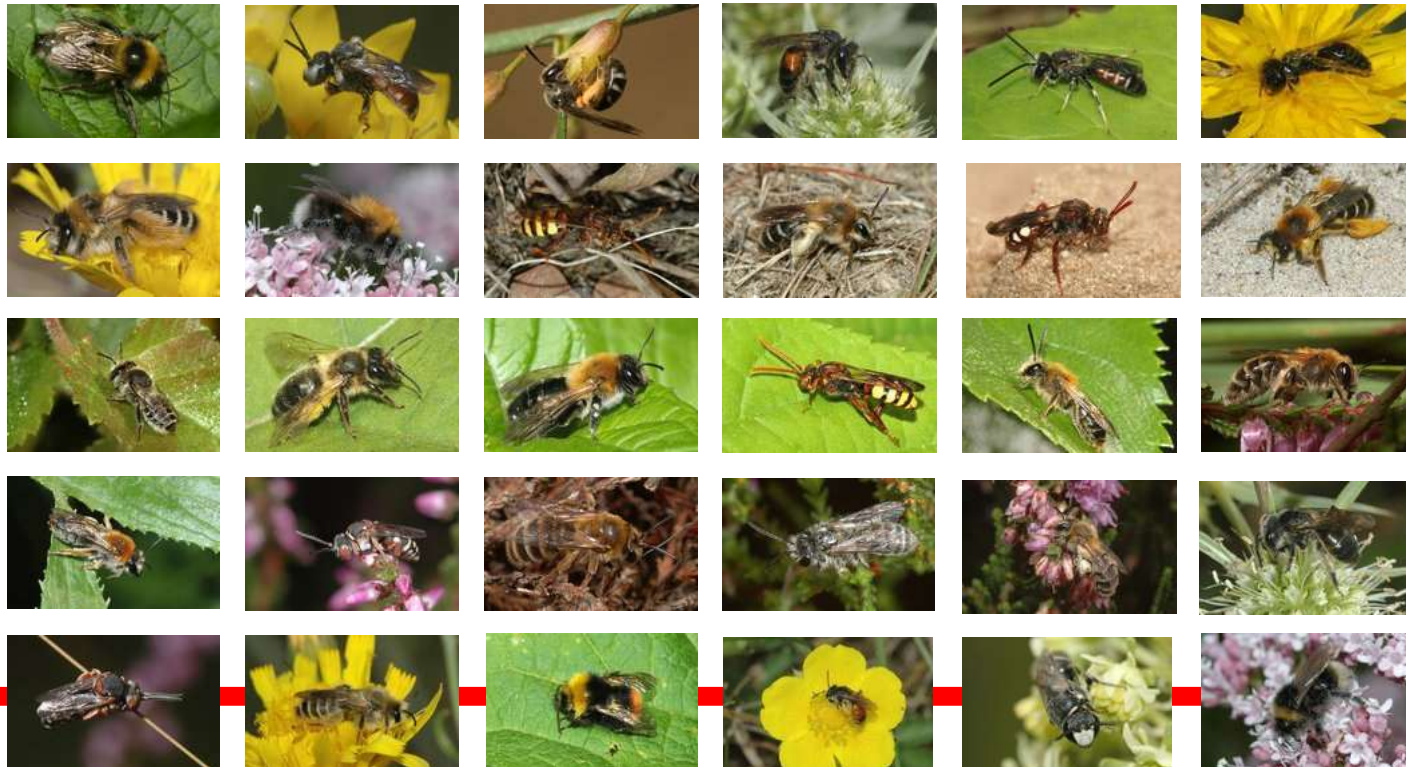

Foto's Roy Kleukers

Nederlandse bijen

365 soorten wilde bijen, grote diversiteit in

- uiterlijk
- voedselspecialisatie
- nestelplekken

Foto's Roy Kleukers

Wilde Bijen, een introductie

365 soorten wilde bijen, grote diversiteit in

- uiterlijk

Foto Pieter van Breugel

Roodgatje

Wilde Bijen, een introductie

365 soorten wilde bijen, grote diversiteit in

- uiterlijk

Kortspruitwespbij

Wilde Bijen, een introductie

365 soorten wilde bijen, grote diversiteit in

- uiterlijk

Grote behangersbij

Wilde Bijen, een introductie

365 soorten wilde bijen, grote diversiteit in

- uiterlijk

Tuinhommel

Wilde Bijen, een introductie

365 soorten wilde bijen, grote diversiteit in

- uiterlijk

Blauwzwarte houtbij

Wilde Bijen, een introductie

365 soorten wilde bijen, grote diversiteit in

- uiterlijk

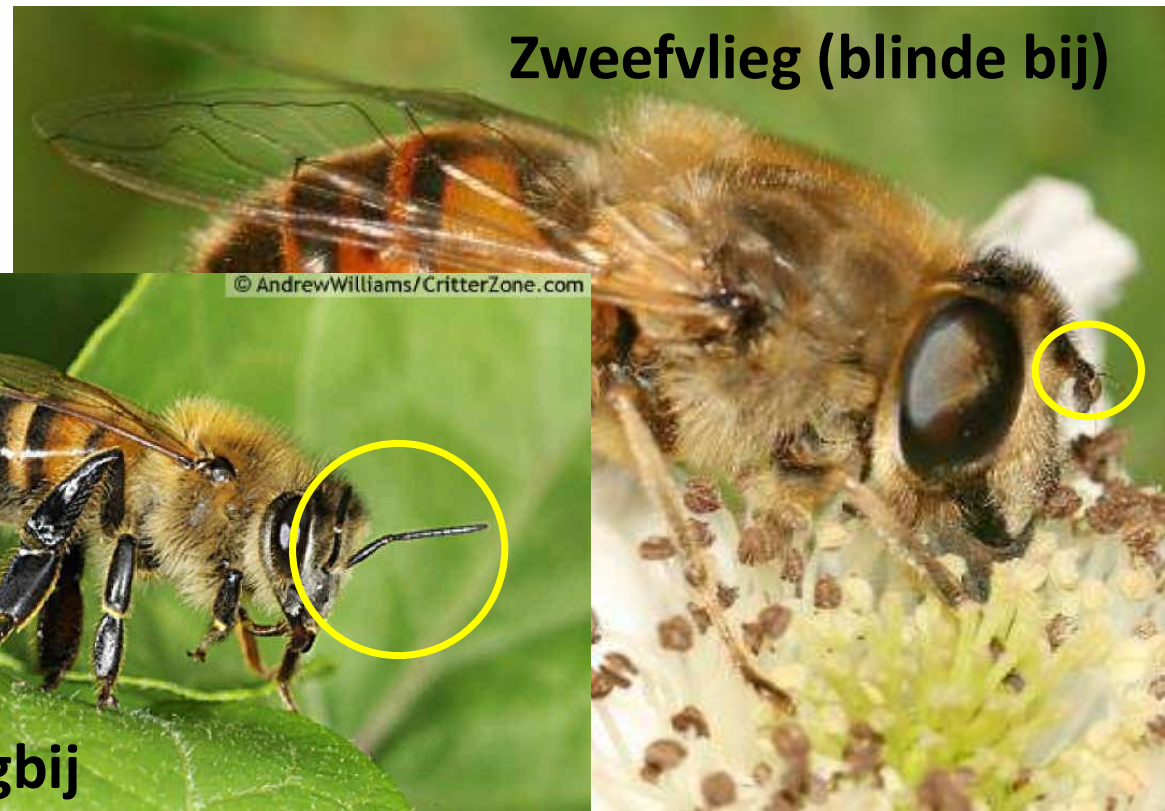
Gewone maskerbij

Bij of zweefvlieg ?

Hoe herken je een bij?

- Lange antennen (langer dan de kop)

Zweefvlieg (blinde bij)

Honingbij

Bij of zweefvlieg ?

Hoe herken je een bij?

- Lange antennen (langer dan de kop)

Zweefvlieg (kleine woudzwever)

Tuinhommel

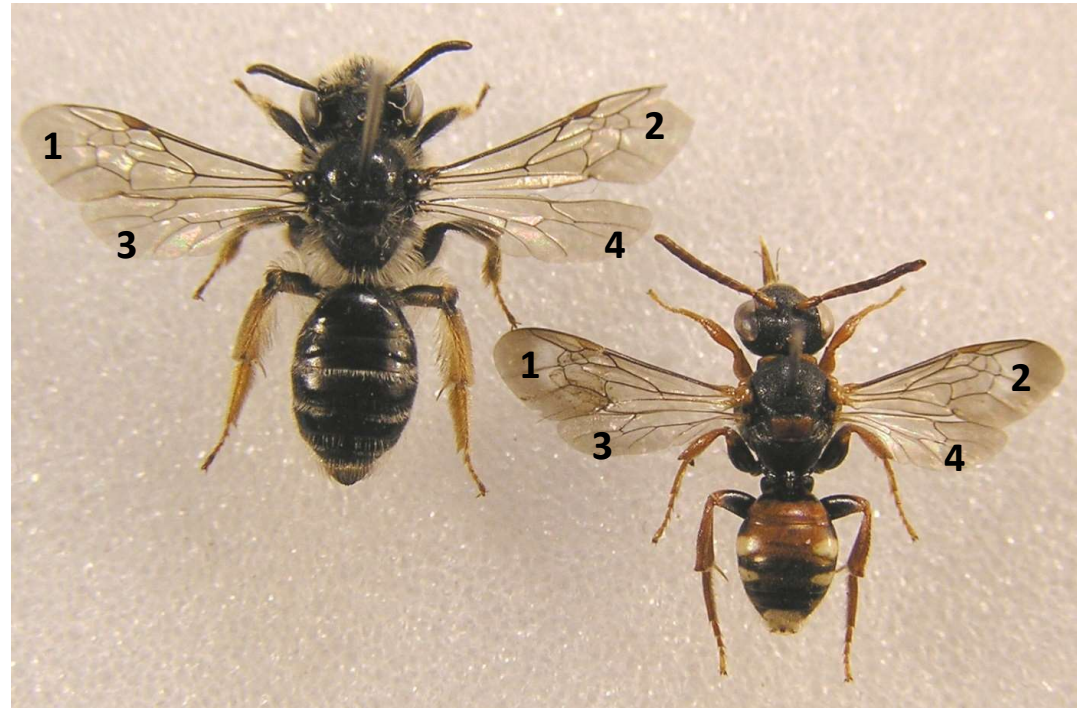
Foto Tim Faasen

Bij of zweefvlieg ?

Hoe herken je een bij?

- Lange antennen (langer dan de kop)
- 4 vleugels

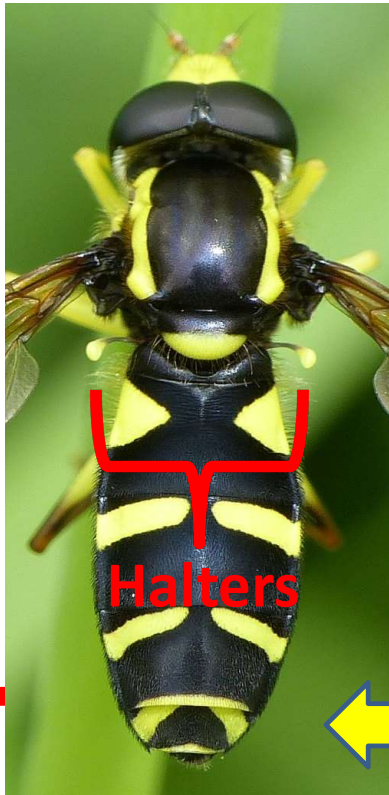
Zweefvliegen hebben twee vleugels

Bij of zweefvlieg ?

Hoe herken je een bij?

- Lange antennen (langer dan de kop)
- 4 vleugels

Zweifvliegen hebben twee vleugels

Bij of zweefvlieg ?

Hoe herken je een bij?

- Lange antennen (langer dan de kop)
- 4 vleugels
- Vrouwtje met verzamelharen (scopa)

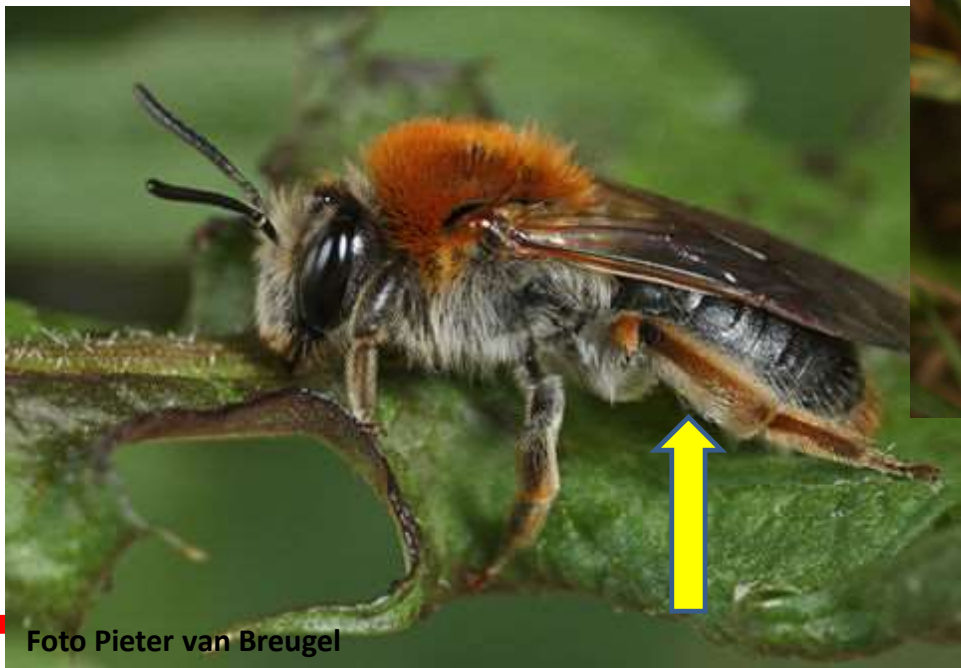

Foto Pieter van Breugel

Zweefvliegen herkennen

Zweefvliegen herkennen

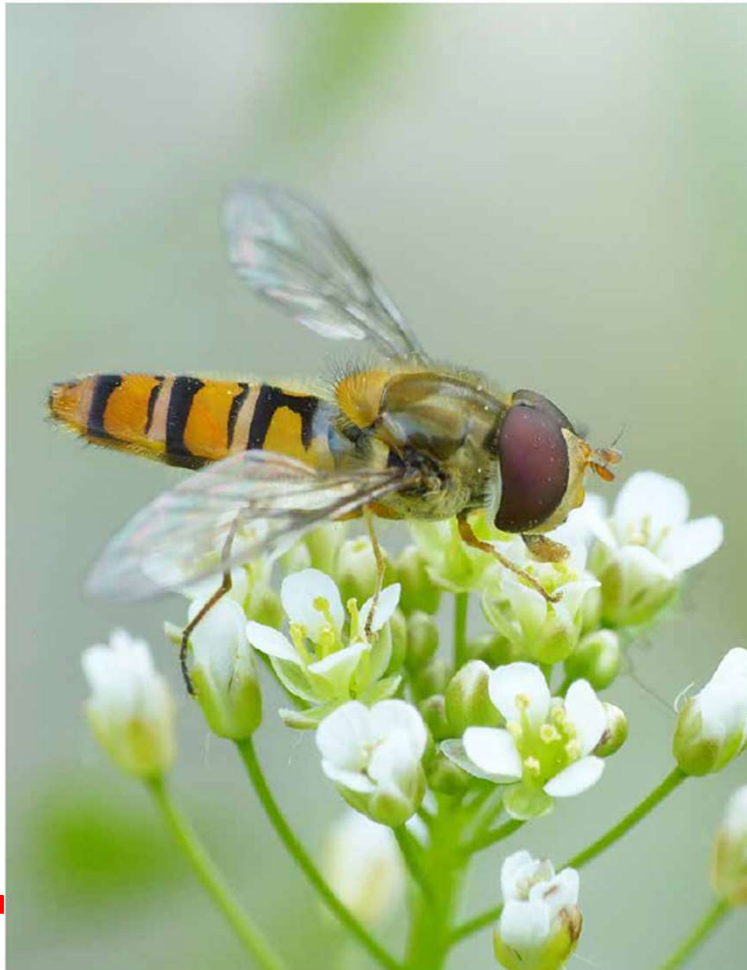
Zweefvliegen herkennen

346 soorten zweefvliegen, grote diversiteit in

- uiterlijk
- biologie

Canon van de wilde bestuivers

Van blinde bij tot zilveren fluitje Flor Rhebergen & Theo Zeegers

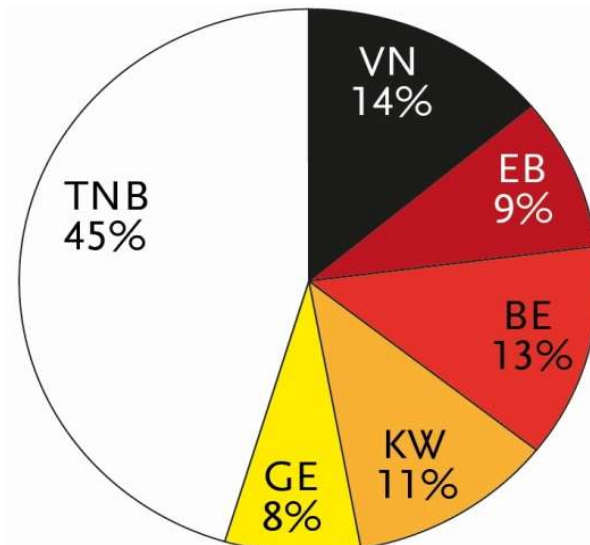

Overeenkomsten bijen en zweefvliegen

- Bloembezoekers
- Eten nectar en stuifmeel
- Allebei onderdeel van de Nederlandse Bijen Strategie

Andere overeenkomst: het gaat slecht met ze

Alle soorten n=331

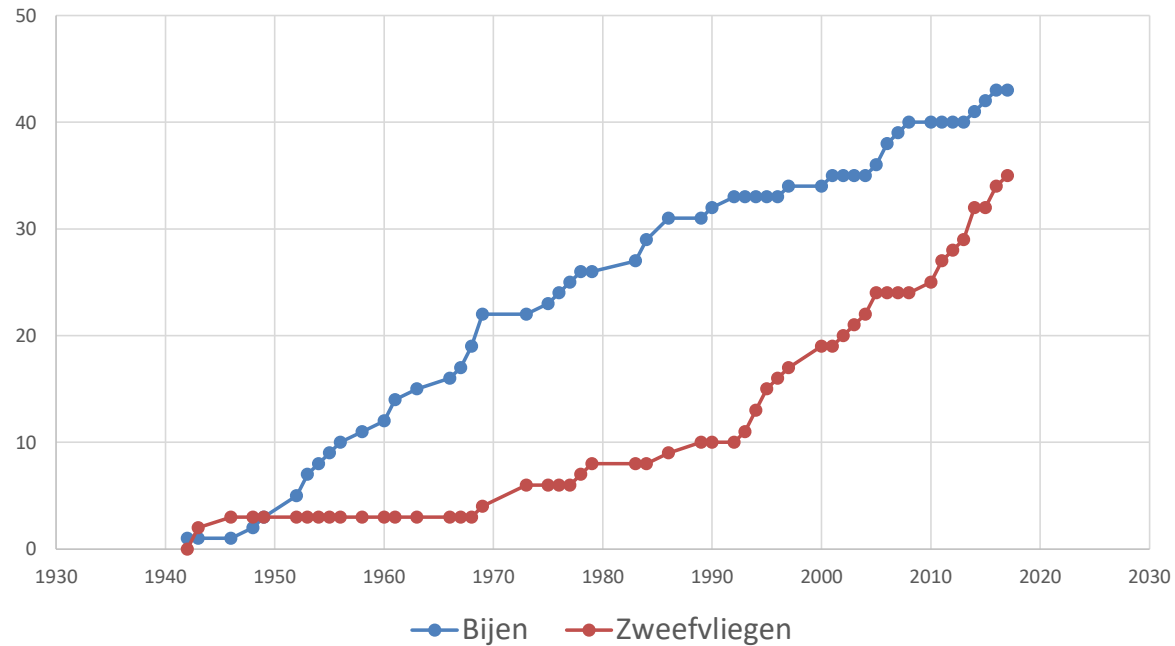
Wilde bijen
TNB = niet bedreigd
GE = gevoelig
KW = kwetsbaar
BE = bedreigd
EB = ernstig bedreigd
VN = verdwenen

Zweefvliegen to be
published Kerst 2023

Andere overeenkomst: het gaat slecht met ze

Verdwenen soorten, cumulatief

Verschillen

Wilde bijen

- Verzamelen actief stuifmeel
- Weinig jongen
- Altijd in holen (grond / hout / ..)
- Dus passief
- Meer op bloemen met diepliggende honing
- Veel soorten bloemvast 'oligolectisch'
- Rode Lijst beschikbaar (2018)
- Veel soorten bedreigd (55 %)

Zweefvliegen

- Ook op honingdauw
- Veel jongen
- Bomen / bladeren / water / hout / ...
- Vaak actief: bladluiseters
- Meer op bloemen met oppervlakkige honing
- Niet bloemvast
- Rode Lijst bijna beschikbaar ...
- Veel soorten bedreigd

Waarom is monitoring zo moeilijk?

Probleem 1: gelijkende soorten

Vroege zandbij (*Andrena praecox*)

Gewone rozenzandbij (*Andrena fucata*)

Foto Teppo Mutanen (Wikimedia Creative Commons)

Foto Dick Belgers

Valse rozenzandbij (*Andrena helvola*)

Witbaardzandbij
(*Andrena barbilabris*)

Foto James Lindsey (Wikimedia
Creative Commons)

Va... rians)

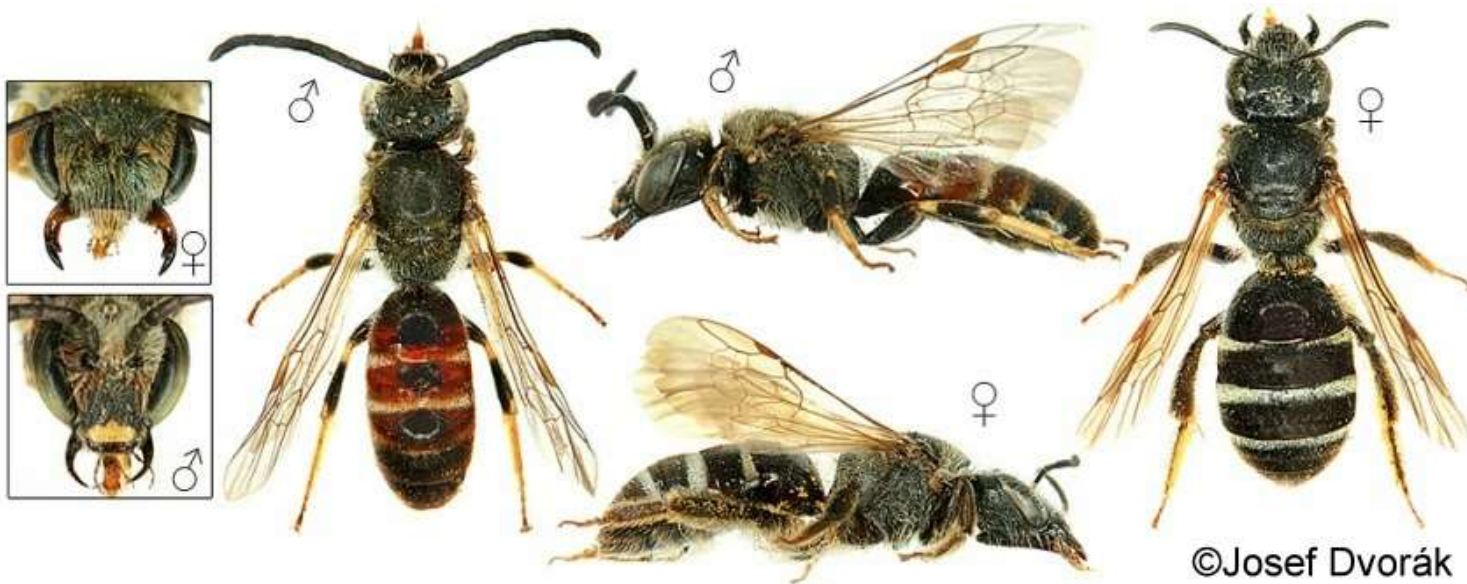
Foto Aiwok (Wikimedia Creative Commons)

Waarom is monitoring zo moeilijk?

Probleem 2: verschil man en vrouw

Gewone geurgroefbij (*Lasioglossum calceatum*)

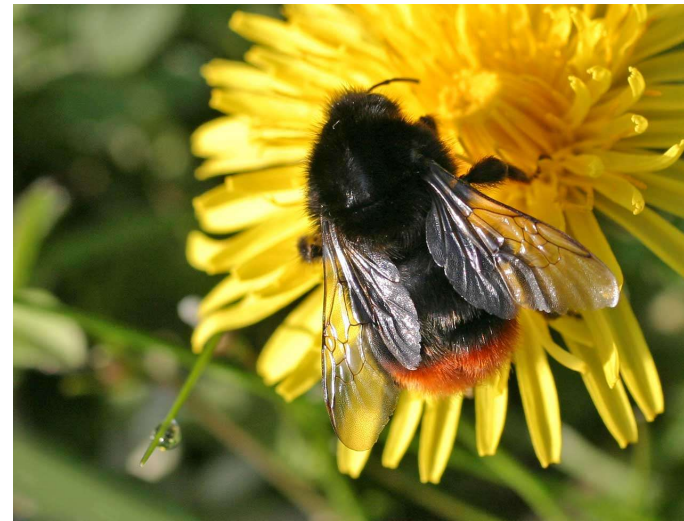

Wilde Bijen, een introductie

Probleem 2: verschil man en vrouw

Steenhommel (*Bombus lapidarius*)

Wilde Bijen, een introductie

Probleem 3: kleurvariatie

Foto Sputniktilt (Wikimedia Creative Commons)

Foto Ettore Balocchi (Wikimedia Creative Commons)

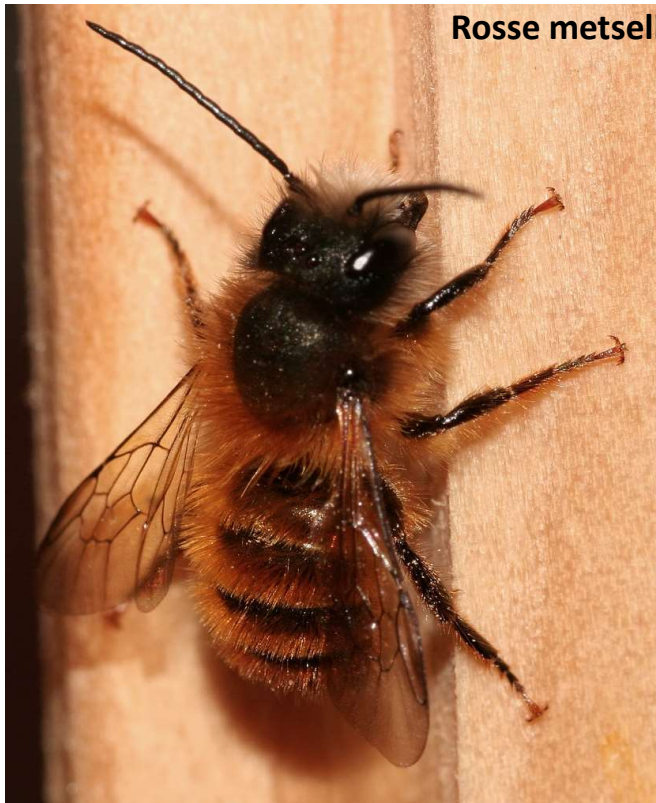
Foto André Karwath (Wikimedia Creative Commons)

Akkerhommel (*Bombus pascuorum*)

Wilde Bijen, een introductie

Probleem 4: ouderdomsslijtage

Rosse metselbij (*Osmia rufa*)

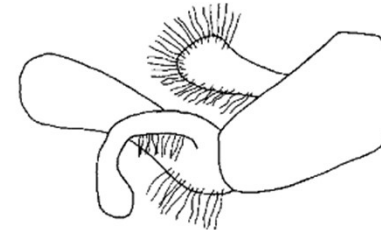
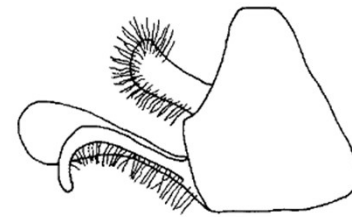
Vers uitgekomen mannetje

Oud, vaal en versleten mannetje

Vaak microscopische kenmerken

Zweefvliegen voorbeeld

Sommige soorten extreem zeldzaam

Moerasmaskerbij

Boszandbij

Politiek wil jaarlijkse rapportage trends

- 365 soorten wilde bijen
- 345 soorten zweefvliegen
- met een mens of 20 die de soorten kunnen herkennen

Wat kan er dan wel ?

Hommels

Tuinhommel

2020

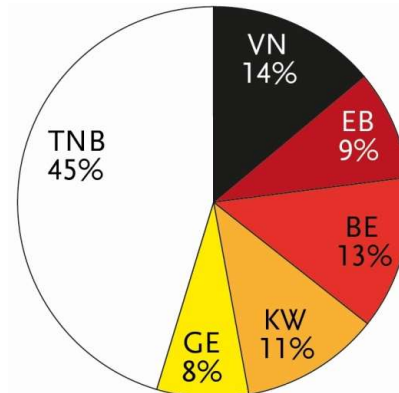
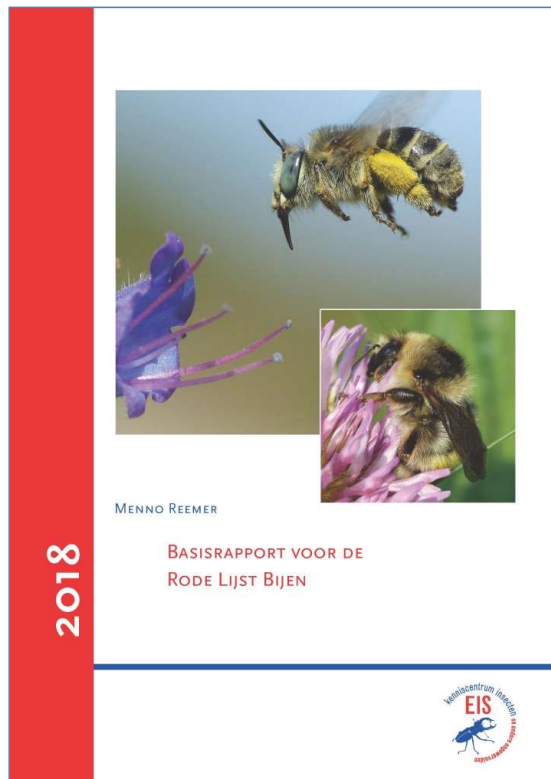
LINDE SLIKBOER,
JOHN T. SMIT &
MENNO REEMER

HANDLEIDING LANDELIJK
MEETNET HOMMELS

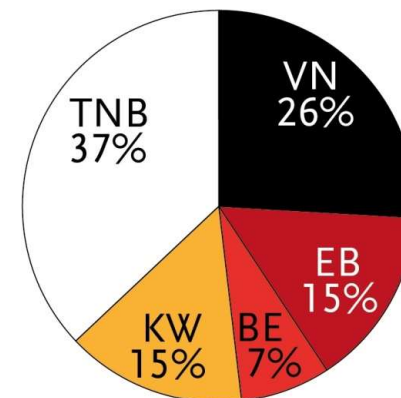

Hommelmeetnet

Nederlandse bijen

Alle soorten n=331

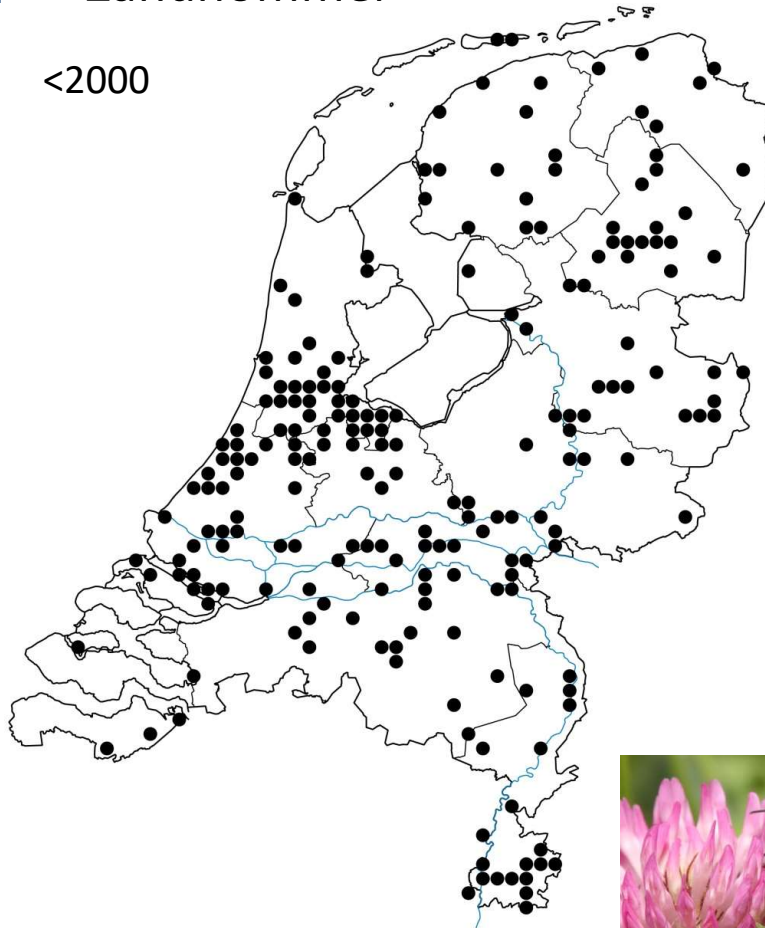

Alle hommels n=29

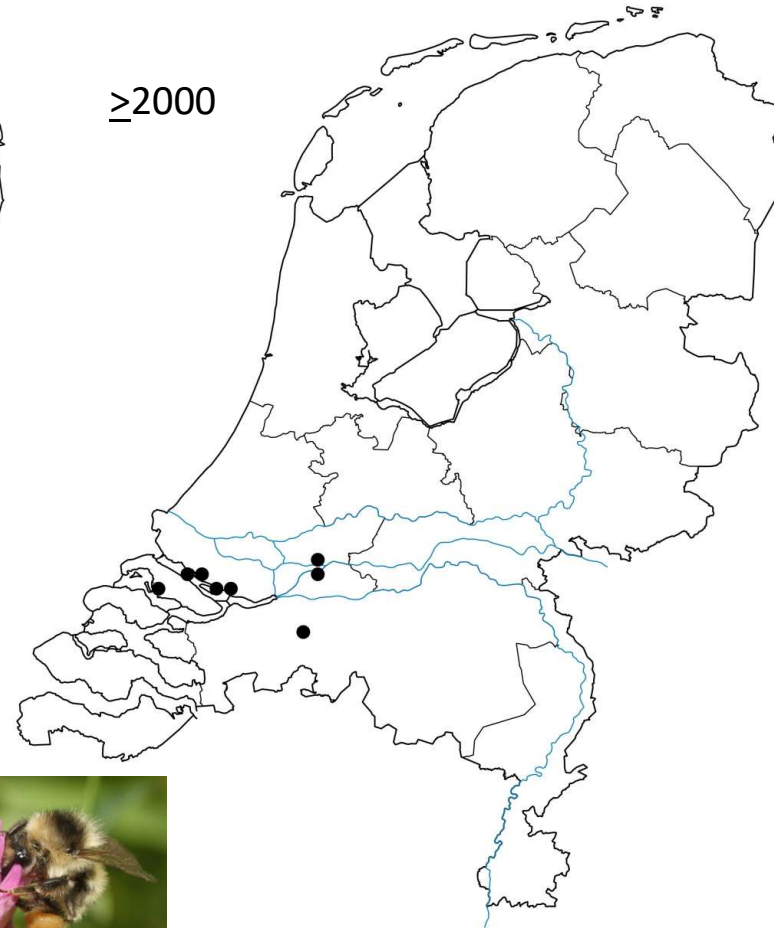
Nederlandse bijen

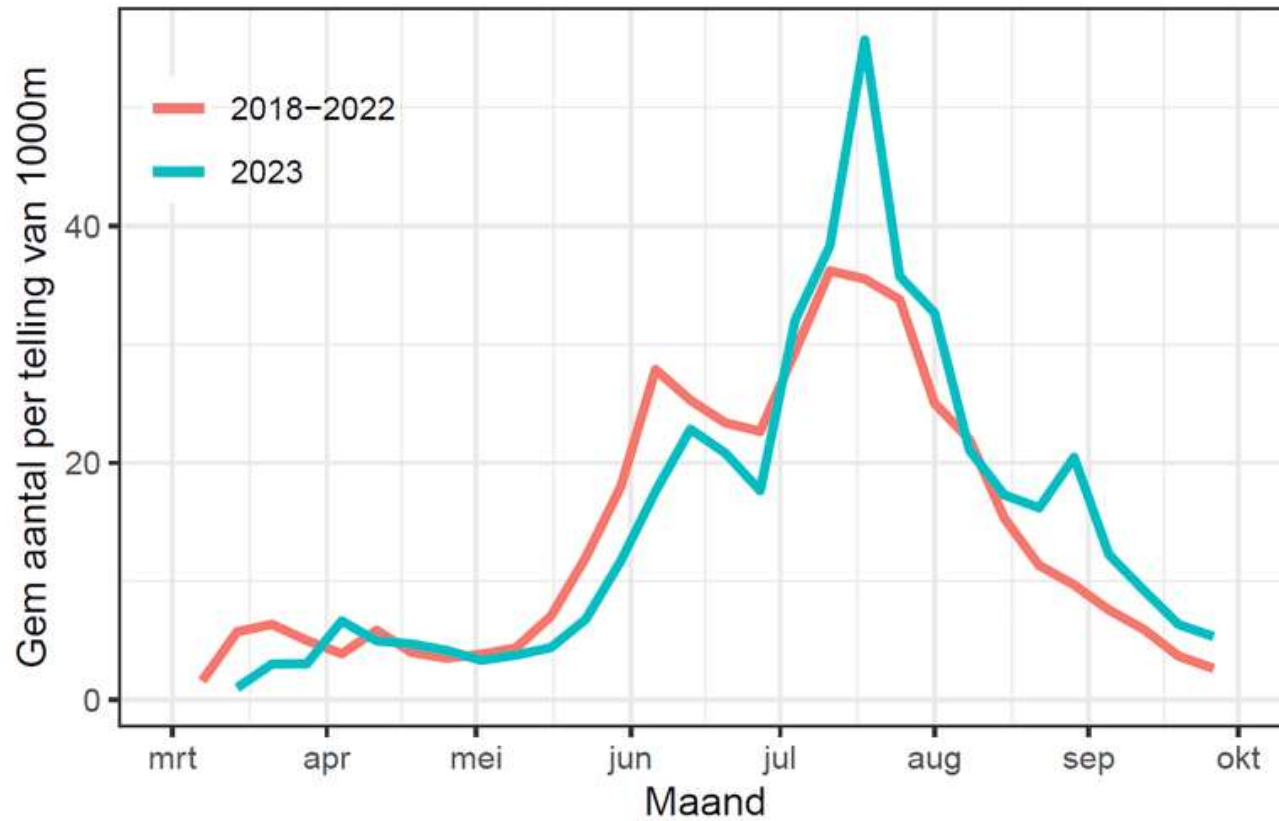
Zandhommel

<2000

≥ 2000

Hommel- meetnet

Voor de overige bijen en zweefvliegen

- EIS Kenniscentrum Insecten gaat een digitaal leersysteem bouwen
 - Stay tuned.....
-

Waar hebben bijen nu echt belang bij ?

En hoe kunnen we ze dus echt helpen ?

Goed nieuws:

- Onze natuur zit vooral in onze natuurgebieden

Goed nieuws:

- Onze natuur zit vooral in onze natuurgebieden
- Logische omkering

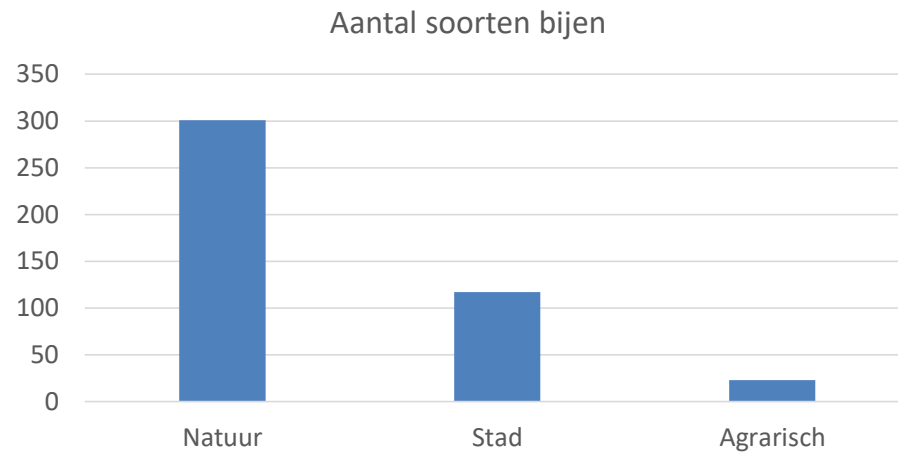

Goed nieuws:

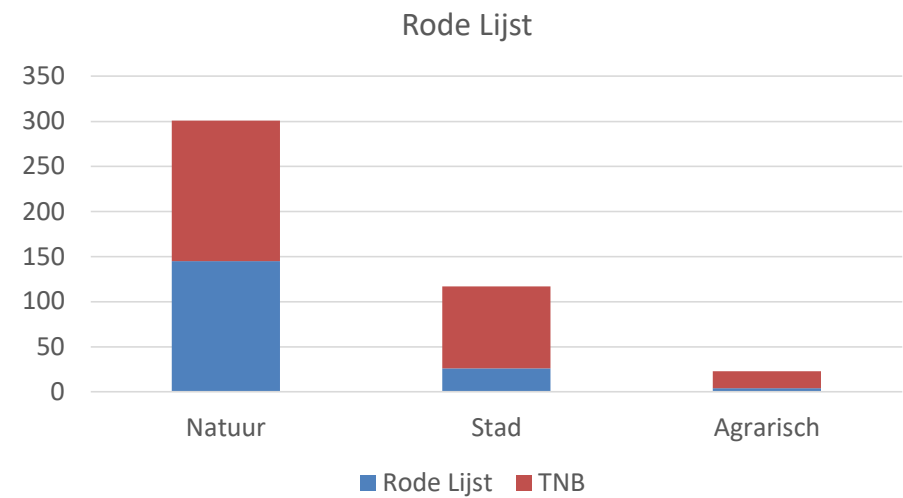
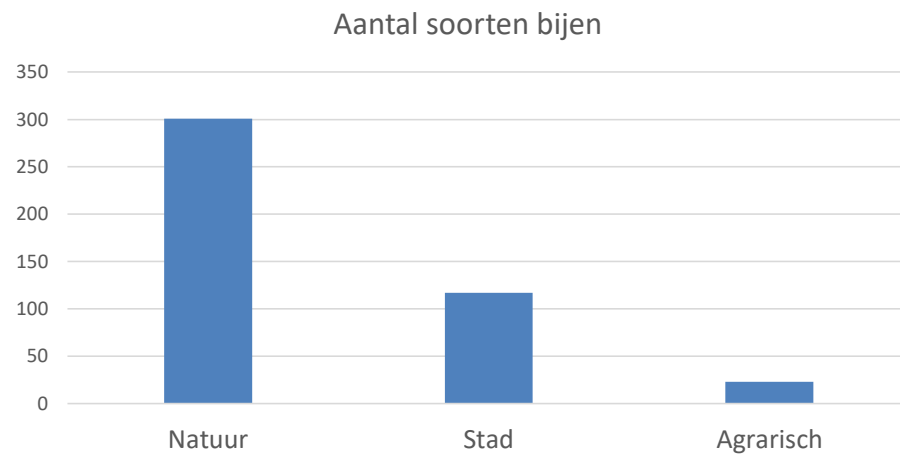
- Onze natuur zit vooral in onze natuurgebieden
 - Logische omkering
 - Buiten onze natuurgebieden zit weinig natuurwaarde
-

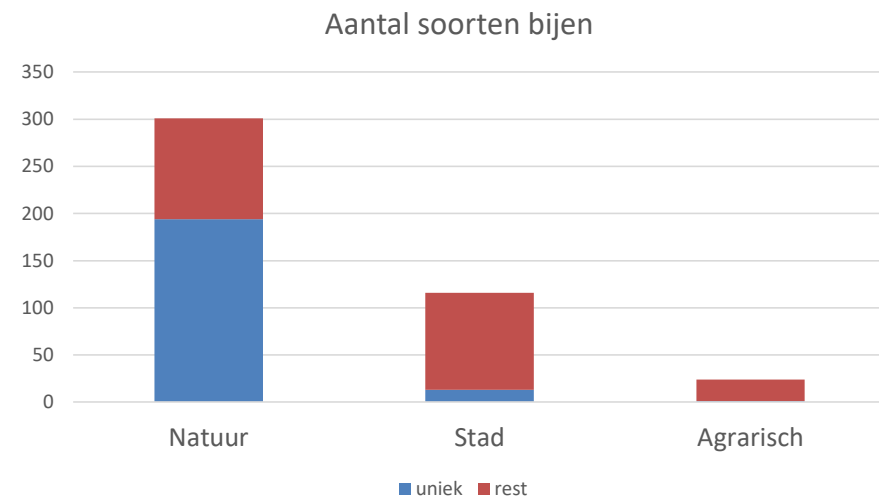
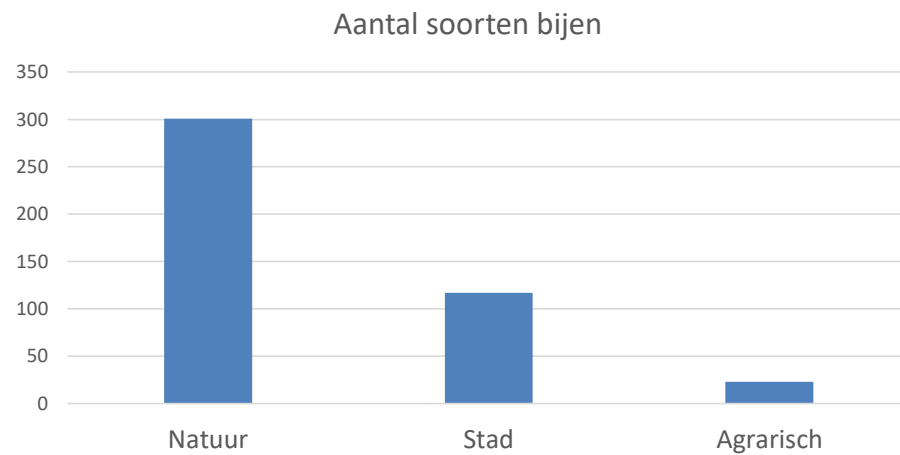
Natuur, stedelijk en landbouw

Natuur, stedelijk en landbouw

Natuur, stedelijk en landbouw

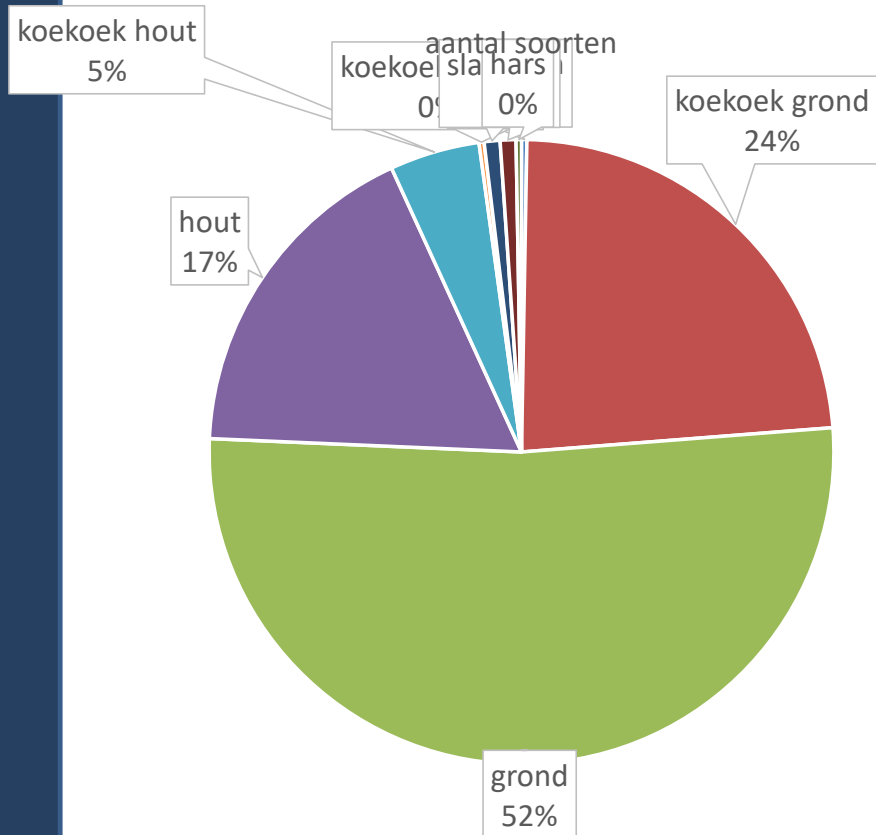

Conclusie

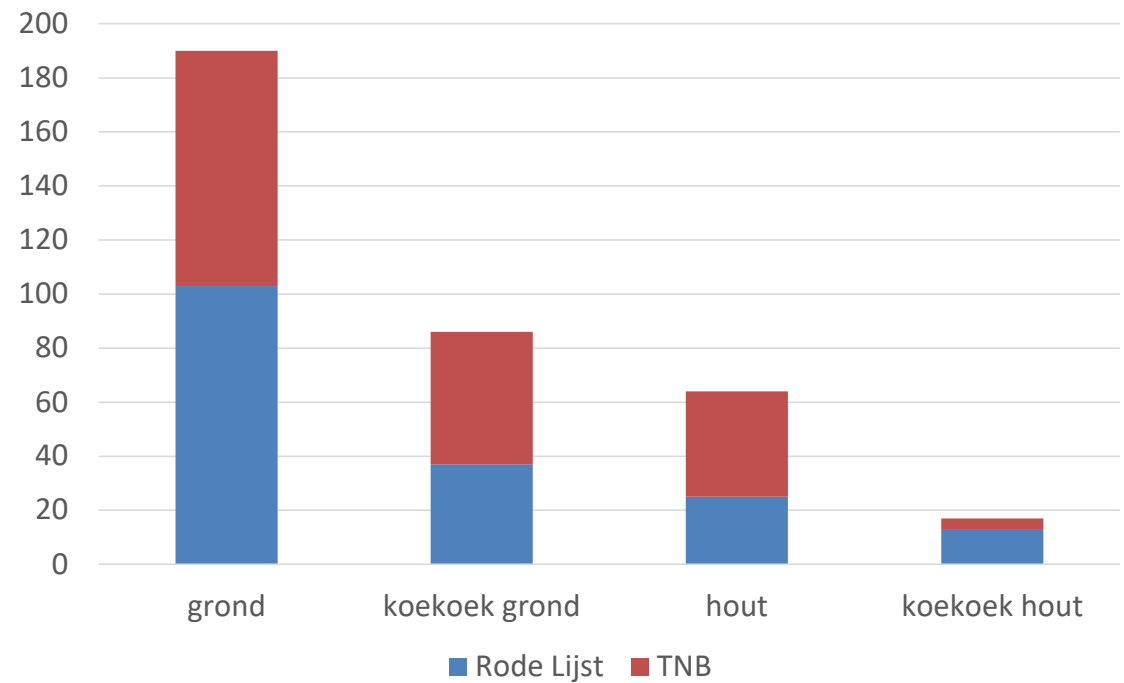
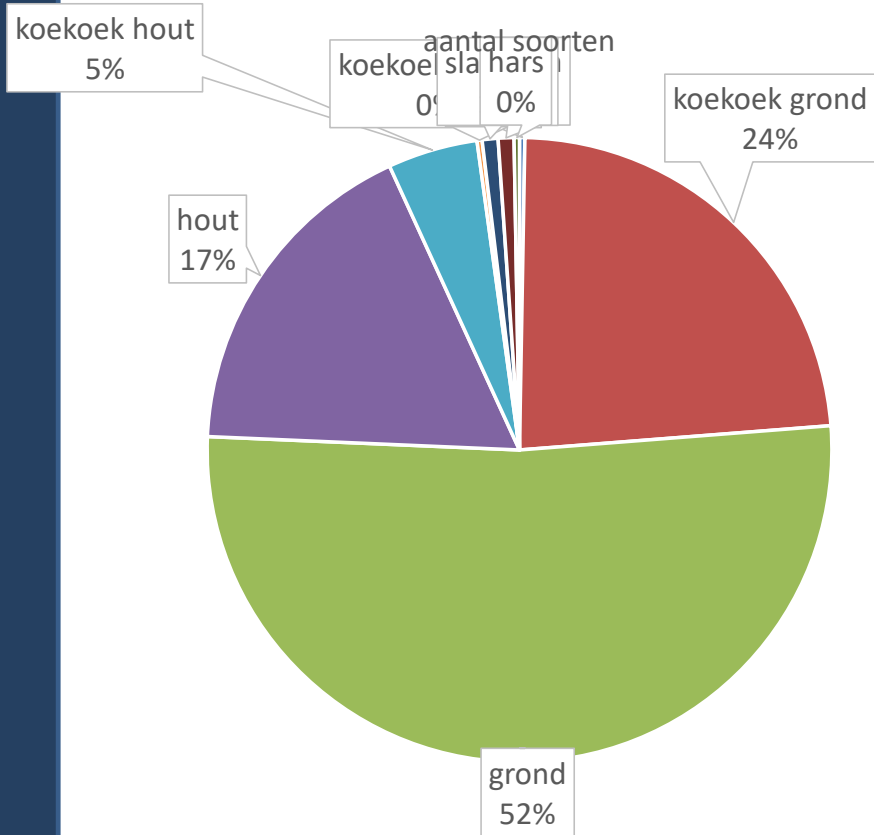
- De kansen liggen in de natuurgebieden
- De kansen in stedelijk gebied zijn klein
- En die in landbouwgebied vrijwel afwezig...

En dan is er ook nog onderscheid tussen zand-, veen- en kleigrond

Nestelplaatsen

Nestelplaatsen

- Houtbewonende bijen zijn dus eigenlijk de minst relevante groep
- Nut van plaatsen van hotels is dus beperkt.

Wat dan wel adviseren ?

Bloemen

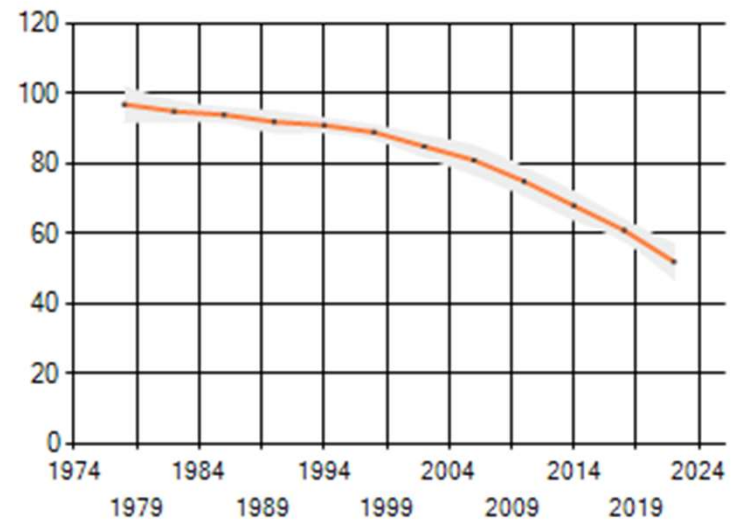
- In de natuur zijn traditioneel voldoende goede bloemen aanwezig

Trend grasklokje (NEM)

Bloemen

- In de natuur zijn traditioneel voldoende goede bloemen aanwezig
- Als dat nu niet zo is, moet je daar iets aan doen

Trend grasklokje (NEM)

Dit is het probleem

Dit is het probleem

- Deken van stikstof

Dit is het probleem

- Deken van stikstof
- Laken van gif

Dit is het probleem

- Deken van stikstof
- Laken van gif
- Deken is te warm (klimaat)

Dit is het probleem

- Deken van stikstof
- Laken van gif
- Deken is te warm (klimaat)
- Vochthuishouding deugt niet (droogte)

Dit is het probleem

- Deken van stikstof
- Laken van gif
- Deken is te warm (klimaat)
- Vochthuishouding deugt niet (droogte)
- Te strak opgemaakt, te netjes

Niks nieuws we weten dit al decennia

- Van wie is deze quote ?
 - En van wanneer ?
 - “Het is niet meer tot de dood ons scheidt, maar tot de schijt ons doodt”
-

Dit is het probleem

- Deken van stikstof
- Laken van gif
- Deken is te warm (klimaat)
- Vochthuishouding deugt niet (droogte)
- Te strak opgemaakt, te netjes
- Bedwantsen (honingbij)

Imkerij

- Honingbij is een niet-inheemse door de mens gehouden soort ('veeteelt')
 - Wilde bestuivers hebben geen belang bij de aanwezigheid van honingbijen.
 - Maar ervaren wel concurrentie (onderzoek !)
 - Bestuiving van wilde bloemen gaat uitstekend met alleen wilde bestuivers
-

Imkerij

- Conclusie: vanuit biodiversiteitsbelang gezien zijn er geen voordelen van imkerij
- Overheid zal een belangenafweging moeten maken
- Reguleren van imkerij kan via de Algemene Plaatselijke Verordening.

Niks nieuws we weten dit al decennia

- Van wie is deze quote ?
 - En van wanneer ?

 - “Het is niet meer tot de dood ons scheidt, maar tot de schijt ons doodt”

 - Wim Kan, 1971
-